

УДК 343.13

Членов М. В., ст. викладач спеціальної кафедри № 1
Інституту підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки
України Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого,
e-mail: chnv2012@gmail.com

Журба О. М., студентка 4-го курсу Інституту підготовки
юридичних кадрів для СБ України Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого,
e-mail: olyazhurba17@gmail.com

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДАКТИЛОСКОПІЧНИХ ТЕХНІК ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ

На сучасному етапі криміналістична наука характеризується високим рівнем теоретичних знань та використанням досягнень технічного прогресу у ході розслідування злочинів та здійснення правосуддя. Варто зазначити, що серед інших галузей криміналістичної техніки важливе місце посідає дактилоскопія. Саме вона дає можливість за слідами долоней чи пальців рук достовірно встановити особу і тим самим забезпечити належну якість досудового розслідування.

Дактилоскопічна експертиза до сьогодні є найпоширенішим видом спеціальних досліджень. Відповідно до Інструкції про призначення та проведення судових експертиз, вона вирішує ряд ідентифікаційних (ідентифікація особи за слідами рук, які залишені на місці події) та неідентифікаційних завдань, пов'язаних з визначенням механізму слідоутворення, особливостями будови руки, яка залишила слід, деякими іншими характеристиками слідоутворюваного об'єкта [1]. Останнім часом науковці звертають увагу на необхідність введення системи загального дактилоскопіювання та створення відповідного банку даних. Міжнародний досвід свідчить, що процес дактилоскопічної реєстрації певної категорії осіб у деяких країнах закріплений на законодавчому рівні. Наприклад, у США при прийнятті на роботу до певного виду державних та недержавних установ, а також для представників професій підвищеного ризику відібрання зразків папілярних узорів пальців та долонь рук є обов'язковою умовою. У ФРН відібрання фотографії та відбитків 10-ти пальців рук обов'язкове для отримання політичного притулку. У Франції, в свою чергу, дактилоскопіюванню підлягають усі, хто має водійські права, а в Ізраїлі – усі військовозобов'язані, тобто майже все населення країни. Безліч дискусій викликає питання доцільності дактилоскопічної реєстрації громадян України. Наразі це можна вважати правовою проблемою через відсутність закріплення вищезазначеної процедури в законодавстві. Проте, цілком виправданим буде постановка на дактилоскопічний облік осіб, чия професійна діяльність пов'язана з небезпекою для життя та підвищеним ризиком, а також мігрантів, осіб без громадянства, осіб, які шукають в нашій державі політичного притулку, водіїв, осіб, які користуються послугами авіаційного транспорту та ін. Також необхідність даного виду реєстрації зумовлена потребами активізації міжнародного співробітництва для протидії тероризму, транснаціональній злочинності, торгівлі людьми, запобігання перетину державного кордону іноземцями, які своїми діями здатні дестабілізувати політичну ситуацію в країні [2].

У зарубіжних країнах, крім удосконалення окремих методик виявлення та вилучення відбитків пальців рук, постійно поповнюються дактилоскопічні колекції і вдосконалюються системи автоматичної дактилоскопічної ідентифікації. Співробітники поліції, судмедексперти, техніки-криміналісти можуть швидко порівнювати відбитки пальців, виявлені на місці злочину, з розширеною віртуальною базою даних за допомогою технології безконтактного дактилоскопіювання. Необхідно наголосити, що дана технологія дозволяє отримати відбитки пальців ідеальної якості без забруднення. Наприклад, в Німеччині діє інноваційна високотехнологічна робоча станція EVISCAN, яка дозволяє експертам виявляти та зберігати у цифровому форматі невидимі та маловидимі відбитки пальців рук. Пристрій працює безконтактно та без використання будь-якого роду хімічних речовин. Відбитки пальців у такому разі залишаються у первинному стані і через певний проміжок часу, у разі необхідності, можуть досліджуватися повторно [3]. У США існує нова безконтактна система, яка дозволяє зняття відбитків шляхом зйомки пальців в спеціальних умовах освітлення SLI (Structured Light Illumination). На відміну від EVISCAN, технології SLI не

заважає жирність шкіри чи вологість повітря. Дана система активно використовується у діяльності ФБР. Агенти, здійснюючи огляд місця події, використовують спеціальний бездротовий сканер, який відразу відправляє виявлені зразки до центральної лабораторії для перевірки [4].

Впровадження в діяльність правоохоронних органів України новітніх автоматизованих технологій ведення дактилоскопічного обліку є одним з найбільш актуальних і перспективних завдань. Останнім часом активно ведуться розробки в галузі автоматизованого розпізнавання відбитків пальців. Застосування систем комп'ютерного пошуку по накопиченим базам даних відбитків значно підвищують ефективність роботи експертів-криміналістів. Враховуючи досвід зарубіжних країн, національна автоматизована дактилоскопічна інформаційно-пошукова система має відповідати таким вимогам: насамперед, це здатність працювати з великими обсягами інформації, можливість роботи зі слідами та дактилокартами середньої якості, можливість вільного обміну інформацією у цифровому вигляді з використанням модемного зв'язку, простота процесу ведення обробки дактилоскопічної інформації, можливість отримання статистичних відомостей як за установчими даними осіб і слідів, так і за кількістю і якістю введеної дактилоскопічної інформації, здатність формувати запити на пошук за певними даними (дата, місце, спосіб вчинення злочину) [5]. Зважаючи на сказане, можна зробити висновок про необхідність створення єдиної багатофункціональної системи дактилоскопічних обліків та вирішення питання вдосконалення правового забезпечення дактилоскопічної реєстрації в Україні.

Отже, проблема збирання, дослідження і використання дактилоскопічної інформації під час розслідування злочинів зумовлює необхідність розроблення наукових і правових основ діяльності органів досудового розслідування, експертних установ, удосконалення засобів та методів роботи з такою інформацією. Для того, щоб вийти на належний рівень впровадження новітніх дактилоскопічних та інших ідентифікаційних технологій, правоохоронні органи України потребують негайного здійснення відповідних заходів у галузі матеріально-технічного забезпечення, моніторингу новітніх наукових розробок, навчання й обміну практичним досвідом з фахівцями правоохоронних органів країн Євросоюзу та США.

Список використаних джерел:

1. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень, затверджені наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98> (дата звернення: 21.02.2019).
2. Свобода Є. Ю. Деякі аспекти правового регулювання дактилоскопічної реєстрації. Вісник Академії адвокатури України, 2010, № 3, с. 148–153. URL: [https://vaau_2010_3_22%20\(1\).pdf](https://vaau_2010_3_22%20(1).pdf) (дата звернення: 27.02.2019).
3. Лапта С. П. Перспективні напрями розвитку дактилоскопії в зарубіжних країнах. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ, 2017, № 3 (78). URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2532> (дата звернення: 27.02.2019).
4. Рогатюк І. В. Напрями удосконалення використання дактилоскопічної інформації в діяльності органів досудового розслідування та прокуратури. Часопис Київського університету права, 2014, № 1, с. 292–296. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2014_1_69 (дата звернення: 27.02.2019).
5. Хахановський В. Г. Автоматизація експертних дактилоскопічних досліджень. Форум права. 2011, № 1, с. 1078–1084. URL: [https://FP_index.htm_2011_1_174%20\(2\).pdf](https://FP_index.htm_2011_1_174%20(2).pdf) (дата звернення: 27.02.2019).

УДК 343.98

Мушин Г. П., завідувач сектору Рівненського НДЕКЦ МВС України

ЗНАЧЕННЯ СЛІДІВ ДІЇ СТОРОННЬОГО ПРЕДМЕТУ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ТРАСОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ЗАМКІВ І ЗАМИКАЮЧИХ ПРИСТРОЇВ

Одними з найбільш небезпечних та поширених видів злочинів є безумовно крадіжки, оскільки посягають на одне з найцінніших соціальних благ – право власності. Специфічним способом вчинення крадіжок є проникнення у житло, інше приміщення чи сховище. Під проникненням у житло, інше приміщення чи сховище треба розуміти незаконне вторгнення до них будь-яким способом (із застосуванням засобів подолання перешкод або без їх використання; шляхом обману; з використанням підроблених документів тощо або за допомогою інших засобів), який дає змогу злочинцю викрасти майно із житла, іншого приміщення чи сховища [2, с. 585].